

Ευγενίας Κατούφα

Ἡ συμβολή τῶν γυναικῶν στὴν Ἑλληνικὴ Ἐπανάσταση

Ἐκδοσις: Δημοτικῆς Ἐπιτροπῆς Ἰσότητος Χαλανδρίου.

Ἐκδοσις Α', Ἀθήνα, 2021.

Σελίδες 168 (17x 24).

Εἶναι ἀλήθεια ὅτι ἡ ἐπίσημη ἑλληνικὴ ἱστορία δὲν ὑπῆρξε δίκαιη ἀπέναντι στὶς Ἑλληνίδες τῆς τουρκοκρατίας, καθὼς οἱ γυναῖκες ποὺ ἔμειναν γνωστές, εἶναι λιγότερες ἀπὸ τὰ δάκτυλα τῶν δύο χεριῶν.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν Λασκαρίνα Μπουμπουλίνα, τὴν Μαντῶ Μαυρογένους καὶ τὴν Δόμνα Βιζβίζη ποὺ διεδραμάτισαν καθοριστικὸ ρόλο στὸν ναυτικὸ ἀγῶνα τῶν Ἑλλήνων τὸ 1821, εἶναι γνωστές καὶ ἄλλες ποὺ τὶς ὑμνησε ἡ λαϊκὴ μούσα, ὅπως ἡ Δέσπω Μπότση καὶ οἱ Τζαβέλαινες Μόσχω καὶ Χάϊδω.

Οἱ πολλὲς Ἑλληνίδες δὲν ἔχουν καταγραφῆ, γιατί τὰ ἔργα τους παρέμειναν σιωπηλὰ καὶ ἐξ αὐτοῦ δύσκολα ἀνιχνεύσιμα.

Σήμερα, γνωρίζουμε ὅτι «Τὸ γυναικεῖον θαῦμα κατὰ τοὺς χρόνους τῆς σκλαβιάς εἶναι ἡ ἀρετὴ... Χωρὶς αὐτὴν οἱ ἄνδρες πολεμιστὰὶ δὲν θὰ εἶχαν Ἑλλάδα ν' ἀπελευθερώσουν» (Δημ. Καμπούρογλου). **Ὅτι** τὴν μεγάλη τους προσφορὰ στὸν ἀγῶνα τοῦ '21 ὀφείλουμε, εὐγνωμόνως, ν' ἀναγνωρίσουμε καὶ ν' ἀναφωνήσουμε μαζί μὲ τὸν ποιητὴ: «Ψυχὴ μεγάλη καὶ γλυκιά, μετὰ χαρᾶς σ' τὸ λέω: / θαυμάζω τὲς γυναῖκες μας καὶ σ' ὄνομά τους μνέω...» (Διονύσιος Σολωμός).

Η συμμετοχή τῆς Ἑλληνίδας ὑπῆρξε πολύτροπη καὶ πολύμορφη. **Οἱ** Ἑλληνίδες πῆραν τὰ ὄπλα, ἀγωνίσθηκαν μὲ ἀνδρεία καὶ ἡρωϊσμό καὶ ἔλαβαν τὸ στεφάνι τῆς δόξας ἢ τὴν δάφνη τοῦ μαρτυρίου καὶ τὸν ἔνδοξο θάνατο, ὅπως ἡ Ἀδαμαντία Γρηγοριάδου, ἡ Κωνσταντῖνα Ζαχαριά, ἡ Σταυριάνα Σάββαινα, ἡ Κατίγκω Χιλιάδου. **Οἱ** Μεσολογγίτισσες, πὺ εἶχαν τὴν δυνατότητα νὰ σωθοῦν στὰ γειτονικὰ νησιά καὶ προτίμησαν νὰ πολεμήσουν, νὰ πεινάσουν, νὰ διψάσουν, νὰ θυσιαστοῦν. **Οἱ** Σουλιώτισσες, πὺ πολέμησαν κι ὅταν ἔνωσαν περικυκλωμένες στὸ Ζάλογγο ἔπесαν στὸν γκρεμό, γιὰ ν' ἀποφύγουν τὴν ἀτίμωση. **Οἱ** Χιώτισσες, πὺ μὲ αὐτοθυσία ἀντιστάθηκαν στοὺς σκλαβέμπορους.

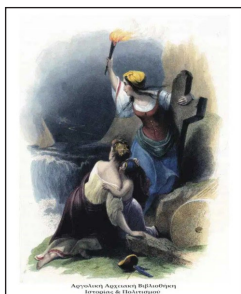

Ἐργάστηκαν γιὰ τὴν διατήρηση καὶ τόνωση τῆς ἐθνικῆς συνειδήσης καὶ τῆς ἀπέχθειας στὸν τυραννικὸ ζυγὸ καὶ τὴν ἐμψύχωση τῶν μαχομένων. **Ἀκολούθησαν** τοὺς ἄνδρες τους, μετέχοντας στὶς κακουχίες, στὶς στερήσεις καὶ στοὺς κινδύνους τῆς κλέφτικης ζωῆς, ὅπως ἡ Ζαμπία ἢ Ζαμπέτα τὸν ἄντρα τῆς Κωνσταντῖνο Κολοκοτρώνη, πατέρα τοῦ Θεοδώρου Κολοκοτρώνη. **Εὐτύχησε** νὰ δεῖ τὴν δόξα τοῦ παιδιοῦ τῆς καὶ τὴν Ἑλλάδα ἐλεύθερη.

Μὲ δημοσιεύματα καὶ ἐπιστολές τους συνεισέφεραν προεπαναστατικὰ στὸ νὰ διαφωτιστοῦν οἱ Εὐρωπαῖοι γιὰ τὸ ἀβίωτο τῆς ζωῆς τῶν ραγιαδῶν. **Νὰ** συνειδητοποιήσουν πόσο τρομακτικὸς καὶ ἀτιμωτικὸς ἦταν ὁ ὀθωμανικὸς ζυγὸς καὶ πόσο δίκαιο εἶναι οἱ Ἕλληνες ν' ἀποκτήσουν τὴν ἐλευθερία καὶ τὴν ἐθνικὴ τους ἀνεξαρτησία.

Ο ἀγῶνας γιὰ νὰ τελεσφορήσει χρειάζεται χρήμα, ὄπλα, πυρομαχικά, τροφή, ἐνδύματα. **Γυναῖκες** ζύμωναν καὶ μαγεύρευαν. **Μετέφεραν** φαγητό, νερὸ καὶ πυρομαχικά στοὺς πολεμιστὲς καὶ προσέφεραν ἄλλες βοηθητικὲς ὑπηρεσίες, ὅπως περιποίηση καὶ φροντίδα τῶν πληγωμένων.

Γυναῖκες ἐπίσης, συνέβαλαν οικονομικὰ στὴν προετοιμασία τοῦ ἑλληνικοῦ ἐπαναστατικοῦ ἀγῶνα, ὅπως ἡ Ἐλισάβετ Βακαρέσκου Ὑψηλάντη, ἡ Στόνα σύζυγος τοῦ Γεωργάκη Ὀλύμπιου, ἡ Μαριγῶ Ζαραφοπούλα, ἡ Ἄννα Λαούπη, ἡ Χατζηφωτεινή.

Καὶ βέβαια ἡ Πανώρια Χατζηκώστα, γνωστή ὡς Ψωροκώσταινα, πρώτην ἀρχόντισσα τῶν Κυδωνιῶν, ἡ ὁποία προσέφερε στὸν ἔρανο γιὰ τὸ Μεσολόγγι τὸ ἔχει της: ἓνα δακτυλίδι καὶ ἓνα γρόσι.

Όλα τὰ παραπάνω συνάγονται ἀπὸ τὴν συγκομιδὴ τῶν κειμένων καὶ ἀποσπασμάτων, πού μὲ ἐπιμέλεια μέλισσας συγκέντρωσε ἡ Εὐγενία Κατούφα ἀνατρέχοντας στὶς πηγές τοῦ '21, σὲ ἀπομνημονεύματα ἀγωνιστῶν, πονήματα ἱστορικῶν, περιοδικά, ὁμιλίες, ἠλεκτρονικὰ ἀρχεῖα.

Η ἔκδοση, διακριτικὰ πολυτελής, διανθίζεται μὲ σχέδια, γκραβούρες, φωτογραφίες, ἔργα ζωγραφικῆς καὶ καλλιτεχνῶν τῆς ἐποχῆς ἢ μεταγενέστερων.

Αποτελεῖ συμβολὴ στὸν ἑορτασμὸ τῆς ἐπετείου τῶν 200 χρόνων ἀπὸ τὴν ἐθνεγερσία τοῦ '21 καὶ συνιστᾶ, ὅπως γράφει ἐπιλογικὰ ἡ Εὐγενία Κατούφα «Ἐνα μικρὸ μνημόσυνο γιὰ τὴν μεγάλη εὐγνωμοσύνη πού τοὺς ὀφείλουμε γιὰ τὰ διδάγματα πού μᾶς ἄφησαν».

Ηρακλῆς Κανακάκης